

N:o 249.

Af herr **K. E. O. Kjellberg m. fl.**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående kommunens skyldighet i fråga om anställande af barnmorska.

Genom Kungl. Maj:ts proposition n:o 54 föreligger vid innevarande riksdag ett förslag till reglerande och förbättrande af barnmorskeåkårens ställning. I det anförande till statsrådsprotokollet den 21 sistlidne februari, hvarmed chefen för civildepartementet motiverar det framlagda förslaget, heter det bland annat: »Det kan icke vara till fromma för allmänheten, att samhällstjänare med en utbildningstid af i regel 1 år och med ett så pass ansvarsfullt och kräfvande arbete i den allmänna hälsovårdens tjänst som barnmorskornas ofta lefva under otillfredsställande ekonomiska villkor och utan förutsättningar att ägna sitt yrke den omsorg och det intresse, dess utöfning kräfver.

Att nu för att råda bot mot förevarande missförhållanden genom lagbud ålägga kommunerna att hos sig anställa och med skäligt belopp aflöna nödigt antal barnmorskor torde icke erbjuda alltför stora betänkligheter och synes för öfrigt, därest man vill uppehålla grundsatsen om barnmorskors tillhandahållande åt allmänheten såsom en kommunal plikt, vara det enda medlet att effektivt förbättra barnmorskeåkårens villkor.

Då jag sålunda ansett mig böra ansluta mig till medicinalstyrelsens förslag, i hvad det innebär skyldighet för kommuner att mot skäligt arfvode anställa nödigt antal barnmorskor, har det tillika stått klart för mig, att det härvid för statsmakterna gäller att framgå varsamt och icke åstadkomma brådstörtade eller för kommunerna betungande rubbningar, hvilka alltför mycket skulle inkräkta på kommunernas fria själfbestämningsrätt.»

Då Riksdagen går att fatta beslut i en fråga, hvarigenom för en längre framtid de ekonomiska villkoren skola fastställas för ett stort antal i det allmännas tjänst, med ansvarsfullt och kräfvande uppdrag anställda personer, torde man böra kasta en blick på de af vederbörande själfva framställda anspråken för att se, i hvad mån dessa kunna tillgodoses. Det visar sig då, att sjunde allmänna barnmorskemötet i Malmö 1907 anhallit, »att kommunalt anställd barnmorskas minimiaflöning ej måtte fastställas lägre än till 400 kronor om året, förutom hittills vanliga naturaförmåner af bostad och vedbrand eller motsvarande penningeersättning». I afseende på barnmorskornas utsikter till inkomst därutöfver torde böra anföras departementschefens yttrande: »Angående beloppet af barnmorskornas årsinkomst på grund af taxa föreligga inga exakta uppgifter. Så mycket torde dock enligt hvad som meddelats mig, kunna sägas, att årsinkomsten af densamma för närvarande på landet i medeltal icke öfverstiger 100 kronor». Tillmötesginge Riksdagen barnmorskornas ofvan anförda önskingar, skulle medelinkomsten för barnmorska å landsbygden utgöra 500 kronor jämte naturaförmåner. Skulle åter det i lag föreskrifna lönebeloppet komma att begränsas till af Kungl. Maj:t föreslagna 300 kronor, så torde barnmorskornas rättmätiga anspråk inom en kort tid göra en ändring af lagen nödvändig eller åtminstone högeligen önskvärd. Flere af Konungens befallningshafvande och ännu flere förste provinsialläkare hafva uttalat sig för en årlig minimiaflöning af fyra hundra kronor jämte bostad och vedbrand.

I afseende på kommunernas sinsemellan högst växlande ekonomiska bärkraft, då det gäller att ställa sig den föreslagna lagen till efterrättelse, har Kungl. Maj:t genom föreskriften i § 1 anvisat vägen för smärre kommuner att med hvarandra eller med större kommuner anställa gemensam barnmorska eller bilda ett barnmorskedistrikt. Så småningom kommer väl erfarenheten att visa behovet af noggrannare bestämmelser angående de i § 1 antydda förhållanden (folkmängd, yt-innehåll m. m.), under hvilka kommuner tillåtas ha gemensam barnmorska eller under hvilka en kommun enligt lagen är skyldig anställa två eller flera barnmorskor. Enligt lagförslaget skall det tillkomma Konungens befallningshafvande att efter förste provinsialläkarens hörande pröfva hvarje fall, där fråga gäller en gemensam barnmorska för två eller flera kommuner. Med tiden lär väl behovet af för hela riket enhetliga bestämmelser i dessa afseenden göra sig gällande.

Emellertid gifver lagförslaget (3 § andra stycket) dessutom Konungens befallningshafvande rätt att efter förste provinsialläkarens

hörande på ansökan af kommun medgifva aflöningens utgående »med skäligt lägre belopp» (än det i samma § 3 första stycket föreskrifna).

Denna föreskrift torde kunna medföra vissa betänkligheter. En kommun, som icke anser sig böra betunga sin budget med den i § 3 (första stycket) föreskrifna utgiften, kan enligt § 1 genom öfverenskomelse med andra kommuner med mindre kostnad fullgöra lagens föreskrift. Men under det § 1 (jämförd med § 3 första stycket) garanterar den för två eller flera, och § 3 (första stycket) den för *en* kommun anställda barnmorskan fulla löneförmåner, kommer andra stycket af sistnämnda § att för ett (sannolikt ej obetydligt) antal för *en* kommun anställda barnmorskor innebära en större eller mindre inskränkning af den föreslagna normalminimilönen. Då — såsom nämnt — den föreslagna lagen i § 1 ger smärre kommuner möjlighet att med mindre kostnad fullgöra sina skyldigheter i fråga om anställandet af barnmorska utan någon inskränkning i dennas löneförmåner, så torde andra stycket af lagförslaget § 3 från kommunal synpunkt vara öfverflödigt och från barnmorskornas synpunkt vara högst betänkligt.

Då den kungl. propositionen afser ett åläggande för kommun att mot en viss minimilön anställa barnmorska, torde det vara både önskvärdt och lämpligt, att *staten* — för att minska kommunernas utgifter till ifrågavarande ändamål — *bidroge* till kostnadernas betäckande och därigenom ådagalade sitt intresse för att kommunerna till det allmännas fördel anställde barnmorskor; statsbidraget kunde exempelvis motsvara en fjärdedel af den kontanta lönen. Dessutom torde ett visst belopp böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande, afsedt till extra understöd i särskilda fall åt mindre bemedlade kommuner, som på grund af sitt geografiska läge hindras att sammansluta sig med andra kommuner till ett barnmorskedistrikt. De anställda barnmorskorna blefve härigenom icke blott kommunens utan jämväl statens tjänare, hvilket från deras synpunkt torde äga icke så ringa betydelse.

Då emellertid frågan om ett statsanslag för ifrågavarande ändamål fordrar utredning såväl i afseende på det blifvande antalet barnmorskedistrikt som ock i andra afseenden, så anse vi lämpligast att nu inskränka oss till hemställa om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag angående statsbidrag till barnmorskors aflöning. Då lagen om anställande af barnmorska föreslås att träda i kraft först med 1912 års ingång, så torde frågan om statsbidrag till kommunalt anställda barnmorskors aflöning väl hinna att af Riksdagen i god tid dessförinnan afgöras.

På grund af hvad sålunda anförts, få vi vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville besluta, att § 3 i Kungl. Maj:ts förslag till lag angående kommuns skyldighet att anställa barnmorska måtte få följande förändrade lydelse:

»Barnmorska, som är i kommuns tjänst fast anställd, skall i årlig lön åtnjuta minst *fyrahundra* kronor samt därjämte förses med tjänlig bostad — — — ett hundra kronor.

Aflöningen bestämmes — — — — varda föreskrifven.

Kunna kommuner — — — — Konungens befallningshafvande.»

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, i hvad mån bidrag af statsmedel skulle kunna beviljas kommun för aflöning af fast anställd barnmorska, samt för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 8 maj 1908.

Knut Kjellberg.

A. Thylander.

L. Gust. Broomé.

M. Matsson.

P. Hörnstén.

Frithiof Söderbergh.

Alfr. Lundgren.

Knut A. Tengdahl.

W. Johansson,
Öija.

Karl M. Lindh.

I motionens syfte instämma:

Joh. Larsson.
Presstorp.

Conrad Vahlquist.

Oscar Forssling.